

СПРАВА «ЯРЕМІЙЧУК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF YAREMIYCHUK AND OTHERS v. UKRAINE)

(Заява № 2720/13 та 6 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 09 грудня 2021 року

Під час проходження митного контролю заявники скористалися «зеленим коридором», не задекларувавши готівкові кошти, які вони перевозили у сумі, що перевищувала 10 000 євро.

Національні суди, розглянувши справи заявників, визнали їх винними у порушенні митного законодавства України та порядку проходження митного контролю у зоні спрощеного митного контролю. На заявників було накладено різні штрафи у розмірі, передбаченому статтею 471 Митного кодексу України, а також застосовано у кожній справі конфіскацію частини готівки, яка перевищувала 10 000 євро, за винятком заяви № 38071/13, в якій було вилучено готівку заявника у повному обсязі. Суди проігнорували або відхилили аргументи заявників стосовно неумисного недекларування та законності отримання заявниками відповідних коштів.

У липні 2021 року Конституційний Суд України визнав неконституційною частину статті 471 Митного кодексу України, яка передбачала обов'язкову конфіскацію суми незадекларованої готівки у повному обсязі. Суд встановив, що такий захід не був здатен забезпечити необхідний баланс між суспільними інтересами і правом особи на мирне володіння своїм майном, а тому суперечив принципу верховенства права.

У вересні 2021 року у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект про внесення змін до законодавства з метою врегулювання питання відповідальності за вказане адміністративне правопорушення.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція), що накладення на них штрафів внаслідок недекларування, а також конфіскація у повному обсязі їхніх коштів, отриманих законним шляхом, було незаконним і поклало на заявників непропорційний тягар. Деякі із заявників також скаржилися за пунктом 1 статті 6 Конвенції і статтею 13 у поєднанні зі статтею 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу до Конвенції на несправедливість проваджень у справах про адміністративні правопорушення, в результаті яких було ухвалено постанови про конфіскацію.

Розглянувши скарги заявників за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції, Європейський суд зазначив, що втручання у право власності заявників було законним, окрім у справі за заявою № 38071/13, в якій у заявника було конфісковано готівку у повному обсязі, а не лише ту суму, яка перевищувала 10 000 євро, що суперечило загальній практиці розгляду подібних справ національними судами. Водночас, стосовно пропорційності такого втручання Європейський суд зауважив, що стаття 471 Митного кодексу України не залишала органам влади свободи розсуду щодо стягнення, яке підлягало застосуванню, оскільки конфіскація суми, яка перевищувала дозволу, була обов'язковою без винятків. Ввезення в Україну та вивезення іноземної валюти з території України не заборонялося українським законодавством і обмежень на суму, якщо кошти були задекларовані, не було. До того ж національні органи влади не встановили, що конфіскована готівка була незаконно отримана заявниками. З огляду на те, що обов'язковий характер конфіскації у повному обсязі готівки, яка перевищувала дозволу суму, та накладення штрафу не

дозволяли національним органам влади здійснити належний аналіз щодо застосування доречного заходу за обставин кожної окремої справи, Європейський суд дійшов висновку, що втручання у право власності заявників було незаконним у заяві № 38071/13 та поклато непропорційний тягар на решту заявників. Європейський суд констатував порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції.

З огляду на свої висновки за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції Європейський суд зауважив, що він розглянув основне питання скарг заявників, тому немає необхідності у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті тверджень про порушення статей 6 і 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Вирішує об'єднати заяви;

2. Оголошує прийнятними скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;

3. Постановляє, що було порушено статтю 1 Першого протоколу до Конвенції щодо усіх заявників;

4. Постановляє, що немає необхідності розглядати скарги за статтею 6 Конвенції та за

статтею 13 Конвенції у поєднанні зі статтею 1 Першого протоколу до Конвенції;

5. Постановляє, що встановлення порушення само собою становить достатню справедливу сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, якої зазнали заявники;

6. Постановляє, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявникам такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:

(i) суми, зазначені в додатку, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування матеріальної шкоди;

(ii) суми, зазначені в додатку, та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявникам, в якості компенсації судових та інших витрат, у справах пана Гордеєва (заява № 38071/13), пана Попелюка (заява № 74638/13), пана Палієнка (заява № 9832/15) та пан Рогача (заява № 39154/15) ці суми мають бути сплачені безпосередньо на банківські рахунки їхніх представників, зазначених у додатку;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. Відхиляє решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.»